

TEMAT: Malarskie podróże

Miłosz Benedyktowicz,
*Tramwaj (Dzień dobry
pierwsza zmiana)*, 1971–1972,
fot. J. Gładkowski,
www.otwartazacheta.art.pl

KOMENTARZ:

Scenariusz jest przeznaczony dla grup dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu albo rodzin (w przypadku warsztatów rodzinnych), w których jest jedno lub więcej dzieci z autyzmem.

Jeśli uczestnicy warsztatów korzystają z systemów AAC, niezbędne jest, by zabrali ze sobą swoje pomoce do komunikacji. W tej sytuacji bardzo ważne jest, aby rodzice/opiekunowie skontaktowali się z edukatorami z Zachęty i poinformowali o potrzebach dziecka, oraz aby na podstawie załączonego słownictwa przygotowali wcześniej dziecko do udziału w warsztatach. W czasie warsztatów edukator ma do swojej dyspozycji zestaw piktogramów i zdjęć potrzebnych do objaśniania pojęć używanych podczas zajęć.

GRUPA WIEKOWA:

Grupy będą dobierane pod kątem wieku i/lub poziomu funkcjonowania. Warsztaty mogą być dostosowane dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

CZAS TRWANIA:

1,5 godziny

SŁOWA KLUCZOWE

- malarstwo
- obraz olejny
- co może przedstawiać dzieło sztuki
- perspektywa
- środki transportu
- Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki

Jerzy Nowosielski, *Kolejka wąskotorowa (w górach)*, 1963, fot. J. Gładkowski, www.otwartazacheta.art.pl

PIKTOGRAMY

- obraz, rzeźba, film, fotografia, rysunek, film wideo
- podróżowanie: miasto, wieś, góry, morze, las
- emocje: smutek, radość, płacz, rozpacz, uśmiech, strach, złość
- kolory: czerwony, zielony, biały, czarny, szary, niebieski, fioletowy, różowy, żółty, pomarańczowy, brązowy, itp.
- środki transportu: tramwaj, autobus, samochód osobowy, ciężarówka, rower, motor, samolot, pociąg, metro itp.
- pędzel, farba, klej, nożyczki, papier kolorowy, materiał, włóczka (nici)
- czasowniki: chcę, patrzeć, malować, wycinać, przyklejać, zaczynać, kończyć
- ulubiony (lubię / podoba mi się), nie lubię
- toaleta, przerwa, wystawa, wyjście, wejście

GŁÓWNE WĄTKI/ELEMENTY ZAJĘĆ

- zwrócenie uwagi na elementy charakteryzujące obraz
- życie codzienne jako temat dzieł sztuki
- krótkie zapoznanie uczestników z historią galerii Zachęta

Praca plastyczna:

- wspólne stworzenie wielkoformatowej pracy malarskiej przedstawiającej ludzi jadących tramwajem
- wykorzystanie różnorodnych materiałów: farby, papier kolorowy, ścinki materiałów itp.

METODY PRACY

Oglądanie slajdów, rozmowa na temat dzieła sztuki, zwiedzanie budynku, zabawa ruchowa, praca z materiałami plastycznymi.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- prace z kolekcji Zachęty:
 - Miłosz Benedyktowicz, *Tramwaj (Dzień dobry pierwsza zmiana)*, 1971–1972
<http://www.otwartazacheta.pl/index.php?action=view/object&objid=484&frazza=benedyktowicz&lang=pl>
 - Jerzy Nowosielski, *Kolejka wąskotorowa (w górach)*, 1963
<http://www.otwartazacheta.pl/index.php?action=view/object&objid=638&frazza=nowosielski&lang=pl>
- książka *Kto to jest artysta?* Zofii Dubowskiej i Jana Bajtlika (Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2013)
- slajdy pokazujące różnorodne środki transportu, przygotowane przez prowadzącego
- zabawa ruchowa
- materiały plastyczne: białe prześcieradło, farby, ścinki materiałów, papier kolorowy, włóczki, gotowe elementy wycięte z papieru przedstawiające części twarzy

PRZEBIEG WARSZTATÓW:

1. Prowadzący wita się z dziećmi i ich opiekunami/rodzicami. Prowadzący pyta uczestników warsztatów, czy wiedzą, gdzie się znajdują, czy byli wcześniej w Zachęcie. A może byli w jakiejś innej galerii sztuki? Czy wiedzą, co to jest galeria sztuki, co w niej można zobaczyć. Opowiada im, w jakim celu i kiedy powstała Zachęta, co oznacza jej nazwa itp.
- 2 Wstęp
Zachęta to galeria sztuki, w której prezentowane są prace artystów. Kto to jest artysta? Wspólne oglądanie książki Zofii Dubowskiej i Jana Bajtlika *Kto to jest artysta?* i poszukiwanie odpowiedzi na pytania, co robią artyści i jakiego typu prace można oglądać w galerii sztuki współczesnej.
3. Krótkie zwiedzanie aktualnej wystawy – zwrócenie uwagi na różne formy wypowiedzi artystycznej.
4. Powrót do sali warsztatowej. Uczestnicy siadają w kręgu i uważnie oglądają obrazy Miłosza Benedyktowicza i Jerzego Nowosielskiego. Do każdego obrazu edukator zadaje pytanie:
 - co przedstawia ten obraz?
 - czy potrafimy określić, gdzie się znajdują dane pociągi?
 - czy widzimy cały pociąg/tramwaj, czy tylko fragment?
 - czy widać osoby jadące w środku?WNIOSKI: Oba obrazy przedstawiają podobny temat – środki transportu, ale zostały przedstawione w zupełnie inny sposób. Nowosielski przedstawił kolejkę z lotu ptaka. Widzimy cały pociąg oraz tory, wiemy, gdzie będzie jechać. Nie widzimy prawie żadnych szczegółów wagonów czy pasażerów.
Z kolei obraz Benedyktowicza przedstawia tylko fragment jednego z wagonów tramwaju, namalowana scena została wykadrowana. Artysta skupił się na przedstawieniu pasażerów. Potrafimy dokładnie opisać twarze czterech osób, a w tle widnieją sylwetki pozostałych postaci. Widać także szczegóły wagonu, jak napis „wyjście” oraz znak warszawskiej Syrenki.
5. Skupiamy się na obrazie Benedyktowicza. Dzieci odpowiadają na pytania:
 - dokąd mogą jechać te osoby? (czy rozwinięcie tytułu obrazu może być podpowiedzią?)
 - jaka jest pora dnia i jakie to miasto?
 - jak są ubrane
 - jakie miny mają te osoby (czy są smutne, wesole?) i dlaczego?
 - czy przedstawiona sytuacja jest sceną codzienną, czy niezwykłą, odświętną?
 - czy każdy z nas mógłby się znaleźć w takiej sytuacji?WNIOSKI: Obraz Benedyktowicza przedstawia scenę z życia codziennego – ludzi jadących do pracy na pierwszą zmianę. Postacie na obrazie są zamyślane, być może zaspalne. Jadą do pracy w jakiejś fabryce, ponieważ tam odbywa się praca na zmiany. Panie na obrazie mają na głowach chustki, co dzisiaj nie jest już często spotykane. Autor celowo sięgnął po prosty temat, żeby pokazać monotonię dnia codziennego oraz uczucia

i emocje anonimowych pasażerów. Sięgając po taki temat, zwraca także uwagę na to, że codzienne sytuacje i czynności mogą być tematem sztuki oraz świadectwem swego czasu.

6. Pokaz slajdów – różnorodne środki transportu

Prezentacja multimedialna pokazuje różne sposoby podróżowania, np. samochód, pociąg, samolot, autobus, rower. Niektóre slajdy powinny być częściowo zasłonięte, żeby uczestnicy mogli zgadnąć, co to za pojazd.

7. Zabawa ruchowa (przerywnik)

(przed warsztatami ustawiamy pod jedną ze ścian w rzędzie krzesła – tyle, ilu jest uczestników)

Wstajemy i zaczynamy chodzić gęsiego po okręgu. Po kolei imitujemy odgłosy różnych środków komunikacji: samochód, pociąg, dorożka, autobus, rower. Na końcu udajemy tramwaj i siadamy na wcześniej przygotowanych krzesłach. Wyobrażamy sobie, że jedziemy tramwajem do szkoły/pracy. Jeden z uczestników może być maszynistą.

8. Część plastyczna – malujemy swój tramwaj

Opiekunowie rozkładają płachtę białego materiału/prześcieradło i trzymają je wysoko przed dziećmi siedzącymi na krzesłach. Na materiał puszczamy snop jasnego światła. Edukator podchodzi i odrysowuje sylwetki dzieci. (Inny wariant: na ścianie przyklepamy biały materiał, dzieci siadają na krzesłach przed ścianą i tak odrysowujemy poszczególne postacie)

Następnie układamy materiał na podłodze lub przyklepamy go do ściany. Próbuje rozpoznać swoje sylwetki na rysunku i dorysowujemy resztę tramwaju: okna, drzwi itp. Każde dziecko wypełnia kontury swojej postaci. Proponowane techniki: farby, wyklejanka z papieru i ścinków materiałów, bibuła. Zachęcamy dzieci do tworzenia półprzeźrzenych kompozycji.

9. Podsumowanie

Prezentacja pracy i krótkie omówienie każdej sportretowanej osoby. Nadanie wspólnie tytułu pracy i uroczyste złożenie podpisów.

WNIOSKI: Malując obrazy, artyści sięgali nie tylko po wzniosłe tematy, jak sceny historyczne, portretowanie władców czy sceny religijne, ale także przedstawiali życie codzienne. Najprostsze czynności mogą stać się inspiracją do powstania dzieła sztuki. Trzeba być dobrym obserwatorem. Tworząc obraz lub rysunek, sami decydujemy o tym, jak przedstawić daną scenę: czy podejdziemy blisko i pokażemy fragment danego przedmiotu, czy też odsuniemy się dalej i namalujemy wszystkie przedmioty oraz ich otoczenie

10. Zakończenie zajęć, pożegnanie z uczestnikami.

autorka: Dagmara Rusinek-Smaga (Zachęta)
koordynacja: Aleksandra Sztajnerwald i Olga Świeża (Fundacja SYNAPSIS),
Anna Zdzieborska (Zachęta)
projekt graficzny:
Anna Piwowar

tekst konspektu dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska. Treść licencji na stronie: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/legalcode>

Zdjęcia prac Miłosza Benedyktowicza i Jerzego Nowosielskiego dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa –Użycie niekomercyjne–Bez utworów zależnych 3.0 Polska. Treść licencji na stronie: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/legalcode>

Konspekt warsztatów został przygotowany w ramach projektu „Zachęta do Kultury – warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży z autyzmem” dofinansowanego ze środków m.st. Warszawy oraz projektu „Kultura przyjazna osobom z autyzmem” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego